

14. Cherniak N. O. Formuvannia motyvatsii studentiv do navchannia u VNZ [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Pipo_2013_38-39_63.pdf

Одержано статтю: 22.01.2018

Прийнято до друку: 5.02.2018

УДК: 37.016:81

DOI: 10.15330/esu.12.155-159

Тетяна Стамбульська,

аспірант, ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

(м. Івано-Франківськ, Україна)

Tetiana Stambulska,

postgraduate student,

Vasyl Stefanyk Precarpathian national university
(Ivano-Frankivsk, Ukraine)

tanyastamb13@gmail.com

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

ACTUAL ASPECTS OF THE FORMING OF THE LANGUAGE CULTURE OF FUTURE TEACHERS OF ELEMENTARY SCHOOL

У статті визначено використання ІКТ у реалізації мовної освіти як однієї з найважливіших умов успішного розв'язання освітніх завдань, спрямованих на досягнення високого рівня мовленнєвої культури майбутніх учителів початкових класів, акцентовано увагу на необхідності створення інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, майбутній учитель початкових класів, мовленнєва культура, мовна освіта.

The article determines the use of information and communication technologies in language education as one of the most important conditions for successful solution of educational tasks aimed at achieving a high level of speech culture of future elementary school teachers, attention has been focused on the importance of establishing information and communication pedagogical environment.

The application of information and communication technologies in the educational process greatly improves the process of teaching disciplines of the speech cycle, increasing efficiency and quality of mastering by the students of relevant knowledge and skills for the improvement of the language awareness. Through the use of didactic and developmental opportunities program-methodical support of personal computers, multimedia technologies, online resources, and information resources on the Internet for the purpose of obtaining knowledge and their automation, modeling of educational situations, self-control results personal language activities there is an improvement spelling and punctuation literacy, stylistic expression and increasing communicative expediency of using the language, and consequently, the formation of speech culture of students.

Key words: information and communication technologies, future teacher of the elementary school, communication culture, language education.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Ефективний вплив на забезпечення готовності до формування культури мовлення майбутніх учителів початкових класів можливий за

додержання низки педагогічних умов, однією з яких є, на нашу думку, застосування інформаційно-комунікаційних технологій у реалізації змісту мовної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджуючи використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній освіті майбутніх фахівців дійшли висновків, що сучасні вчені Л. Петухова та О. Співаковський наголошують на необхідності створення інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища, Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр наголошують на тому, що впровадження ІКТ у навчальний процес сприяє розвитку психічних процесів; формуванню професійно орієнтованих знань, умінь і навичок; розвитку комунікативних здібностей тощо.

Мета статті – довести необхідність створення інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища.

Виклад основного матеріалу. Одним із провідних напрямків використання ІКТ у навчальному процесі є використання комп'ютерного забезпечення під час вивчення дисциплін мовознавчого циклу, насамперед, “Української мови за професійним спрямуванням”, “Культури мовлення та виразного читання” тощо. У зв'язку з цим, оптимізація засвоєння правил нормативної літературної мови, доцільність викладу інформації, тобто філологічне обґрунтування використання граматичних структур відповідно до умов і вимог конкретної мовленнєвої ситуації відбувається завдяки використанню універсальних офісних прикладних програм і засобів інформаційно-комунікаційних технологій: текстових процесорів, електронних таблиць, програм підготовки презентацій, органайзерів, графічних пакетів та ін.

На нашу думку, застосування тренувальних програм (комп'ютерних тренажерів), з дидактичною метою, в процесі вивчення мовознавчого навчального матеріалу забезпечує розвиток таких складників культури мовлення майбутніх учителів початкових класів як: багатство словникового запасу та правильність, точність, логічність використання мовних засобів. Результативність освітньої діяльності в цьому напрямку досягається завдяки тому, що програма-тренажер забезпечує послідовне виведення на екран завдань різного рівня складності з означеної теми; здійснює контроль за діями користувача в процесі розв'язання конкретного завдання; демонструє миттєву реакцію на неправильні дії; виправляє помилки; демонструє правильне розв'язання завдання; виводить на екран підсумкове повідомлення про результати навчальної діяльності, можливо, із рекомендаціями чи порадами.

Доцільним, на нашу думку, є використання майбутніми педагогами тренувальних програм із української мови та літератури, які знаходяться на онлайн-ресурсах. Для оцінки рівня розвитку власного словникового запасу на онлайн-ресурсі arealme.com студент може одержати відомості про сформованість та багатство свого словникового запасу. Комплексний тренажер із української мови (webpen.com.ua) поєднує компактний виклад теорії української мови та практичні завдання з фонетики, лексики, орфографії та культури мовлення. На онлайн-ресурсі ukr-mova.in.ua розміщено базу вправ, спрямованих на подолання труднощів у “складних випадках” правил використання мовних одиниць, а також в ілюстрованій формі викладено чисельні орфограми. Окремий комплекс онлайн-ресурсів призначений для визначення рівня сформованості, поглиблення та контролю знань користувача в галузі української літератури: засвоєння відповідності між письменниками та їх псевдонімами (learningapps.org); відповідності між цитатою та літературним героєм (learningapps.org); розширення своїх знань у родо-жанровій специфіці творів української літератури (learningapps.org/2274443).

Поруч із тренувальними програмами комп'ютеризація в мовній підготовці майбутніх учителів уможливує використання наставницьких програм (комп'ютер-

ний репетитор), проблемних програм, імітаційних і моделювальних програм, ігрових та експертно-навчальних програм [2, с. 255-257], за допомогою яких відбувається поглиблення знань із навчальних мовознавчих дисциплін, активізується пізнавальна активність студентів, здійснюється аналіз типовим мовних помилок, граматичних конструкцій тощо.

Поруч із навчальними комп'ютерними програмами, забезпечення ефективності мовної підготовки кожного без винятку студента, незважаючи на рівень культури його мовленнєвої діяльності, реалізується за допомогою комп'ютерного (електронного підручника). Використання цього інформаційного продукту дозволяє поруч із опануванням системою знань, здійснювати самоконтроль, об'єктивно оцінювати можливості вдосконалення мовної культури. Перевагами комп'ютерного підручника фахівці вважають: оптимально високий рівень наочності; максимальна індивідуалізація навчання; скорочення часу на вивчення курсу за рахунок надання можливості самопідготовки тощо [2, с. 255].

Дієвим чинником реалізації змісту мовної підготовки майбутніх учителів початкових класів вважаємо використання у навчальному процесі мультимедійних технологій (мультимедіа від англ. multi – багато, media – середовище). Фахівці зазначають, що це найбільш перспективні та поширені педагогічні інформаційні технології, які дозволяють створювати тематичні колекції зображень, текстів та інформаційні бази даних, що супроводжуються візуальними ефектами (звук, відео, анімаціями тощо) [1, с. 24].

Із метою інформаційно-комунікаційного забезпечення ефективного опанування теоретичного матеріалу студентами під час аудиторних занять із курсів мовознавчого циклу доцільним є використання таких видів мультимедійних занять як відеолекція та мультимедіалекція. Для першого мультимедійного варіанту лекційного курсу характерно те, що навчальний матеріал подається студентам у відеозаписі, який методом нелінійного монтажу може бути доповнений мультимедійними додатками, що ілюструють усний виклад лекції. Такого роду доповнення не тільки поповнюють інформативну складову лекції, але й завдяки візуальним ефектам активізують пізнавальну активність студентів. Дидактичною перевагою цього інноваційного викладу навчального матеріалу є можливість прослуховувати лекцію студентами повторно, при необхідності опрацювання складного матеріалу [3, с. 422].

Мультимедійна лекція у мовній підготовці студентів педагогічних ВНЗ має важливий дидактичний і виховний потенціал. Використання лекцій-презентацій під час вивчення студентами “Культури фахового мовлення” та “Культури мовлення та виразного читання”, що створюються за допомогою програми Microsoft Power Point, суттєво оптимізують культуру розумової праці студентської аудиторії. Презентація (від англ. “presentation” – подання, вистава) – це систематизований тематичний підбір слайдів, які зберігаються у файлі спеціального формату. Програма Microsoft Power Point дозволяє диференційовано подавати інформацію завдяки певним форматам, зокрема тексту, таблиць, схем тощо. Технічне забезпечення уможливило демонстрацію презентації відповідно до тематики заняття на екрані з достатньо великою діагоналлю, що може суттєво підвищити якість одержаної студентами інформації за допомогою наочності.

Використання у навчальному процесі майбутніх учителів початкових класів глобальної телекомунікаційної мережі Інтернет забезпечує ґрунтовність опанування ними змістом мовної освіти завдяки миттєвому доступу до спеціальних інформаційних ресурсів, зокрема електронних бібліотек, баз даних, сховищ файлів

та ін. Приміром, один із найпоширеніших ресурс WWW містить кілька мільярдів мультимедійних документів [1, с. 42]. Водночас, користувачі одержують можливість доступу до інформаційних джерел у різних куточках не тільки країни, але й світу. Із навчальною метою працювати над спільними освітніми проектами із колегами-студентами інших ВНЗ, у режимі онлайн – слухати виступи авторитетних мовознавців, літературознавців та досвідчених ораторів, а в межах телеконференції обговорювати проблемні питання, ознайомлюватися з різними мовознавчими концепціями.

Завдяки Інтернет-доступу студенти можуть користуватися електронними варіантами основної та додаткової навчально-методичної літератури з курсів, які забезпечують формування культури мовлення майбутніх учителів початкової школи. Так, зокрема, в режимі інформаційного доступу знаходяться електронні версії таких навчальних посібників як: 1) Пасинок В. Г. Основи культури мовлення : навч. посіб. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 228 с. (<http://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/10.pdf>); 2) Мацько Л. І. Мацько Л. В. Культура української фахової мови: навч. посіб. Київ : “Академія”, 2007. 360 с. (<http://194.44.152.155/elib/local/sk710976.pdf>); 3) Васенко Л. А., Дубічинський В. В., Кринець О. М. Фахова українська мова: навч. Посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 272 с. (http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/13968/1/Vasenko_Fakhova_ukrain_ska_2008.pdf) тощо.

Суттєвий навчально-розвивальний потенціал для формування культури мовлення майбутніх учителів початкових класів належить також інформаційним освітнім Інтернет-ресурсам в Україні. Приміром, <http://www.nbu.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В. Г. Вернадського (Київ); <http://www.nas.gov.ua/> – Національна Академія Наук України; <http://www.chl.kiev.ua/> – Національна бібліотека України для дітей; <http://dic.academic.ru/searhall.php> – Словники та енциклопедії; <http://www.rada.gov.ua> – Сайти Верховної Ради України з доступом до електронних матеріалів парламентської бібліотеки; <http://ridnamova.ck.ua> – Українська мова та література. Конспекти уроків з української мови та літератури для вчителів загальноосвітніх шкіл; <http://www.ukrmova.dn.ua> – Українська мова та література. Методичні матеріали до уроків та конкурсів та ін.

З огляду на вищесказане, доцільно зауважити, що негативним фактором пошуку, одержання та використання інформації з Інтернет-ресурсів є, здебільшого, несистематизований її характер. Дослідники наголошують, що для тих користувачів, котрі до навчання в університеті не працювали з пошуковими Інтернет-системами, проблематично зорієнтуватися в потоках різноманітної інформації, диференціювати її рівень науковості та значення для вдосконалення особистої культури мовлення. В організації інформаційного забезпечення навчальною інформацією із мовознавчих дисциплін, необхідно враховувати, що внаслідок перевантаження під час безрезультатних пошукових операцій в Інтернет-ресурсах у студентів може знизитися, або й взагалі зникнути інтерес і мотивація до використання мережі Інтернет із навчальною метою, відбудеться поверхневе засвоєння програмного матеріалу, спричинитися до відмови від практичного застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчальній діяльності.

Висновки. Отож, застосування інформаційно-комунікаційних технологій у реалізації змісту мовної освіти студентів педагогічних ВНЗ виступає чинником оптимізації освітнього процесу з метою формування культури мовлення майбутніх освітян. Здійснений нами аналіз підтверджує, що застосування ІКТ у навчальному процесі суттєво вдосконалює процес викладання дисциплін мовознавчого циклу,

підвищуючи ефективність та якість опанування студентами актуальними знаннями та уміннями для вдосконалення мовленнєвої обізнаності. Завдяки використанню дидактичних і розвивальних можливостей програмно-методичного забезпечення персональних комп'ютерів, мультимедійних технологій, онлайн-ресурсів та інформаційних ресурсів у мережі Інтернет з метою одержання знань та їх автоматизації, моделювання навчальних ситуацій, самоконтролю результатів особистої мовної діяльності відбувається вдосконалення орфографічно-пунктуаційної грамотності, стилістичної виразності та підвищення комунікативної доцільності використання мовлення, а таким чином і формування мовленнєвої культури студентів.

З огляду на те, що в навчальному процесі сьогодні розробляються та використовуються мультимедійні програмно-педагогічні продукти для різних форм та етапів освітньої діяльності, відкривається можливість їх використання у проведенні лекційних, практичних, додаткових занять, для самостійної та науково-пошукової роботи студентів із метою формування їх мовленнєвої культури.

Література

1. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Козяр М. М. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців. Львів, 2012. 506 с.
2. Жигір В. І., Чернега О. А. Професійна педагогіка. Київ : Кондор, 2012. 336 с.
3. Синиця М. О. Використання мультимедійних технологій у навчальному процесі ВНЗ як засіб формування педагогічних знань. Професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання: монографія / за ред. проф. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 418-438.

References

1. Hurevych R. S., Kademiia M. Yu., Koziar M. M. Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v profesiinii osviti maibutnikh fakhivtsiv. Lviv, 2012. 506 s.
2. Zhyhir V. I., Chernieha O. A. Profesiina pedahohika. Kyiv : Kondor, 2012. 336 s.
3. Synytsia M. O. Vykorystannia multymediinykh tekhnolohii u navchalnomu protsesi VNZ yak zasib formuvannia pedahohichnykh znan. Profesiina pedahohichna osvita: stanovlennia i rozvytok pedahohichnoho znannia: monohrafiia / za red. prof. O. A. Dubaseniuk. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2014. S. 418-438.

Одержано статтю: 3.04.2018

Прийнято до друку: 17.04.2018

УДК: 378.147:37.036

DOI: 10.15330/esu.12.159-165

Наталія Тарарак,

доктор педагогічних наук,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди (м. Харків, Україна)

Nataliia Tararak,

doctor of pedagogical Sciences,
HNPU imeni G. S. Skovorody
(Kharkiv, Ukraine)

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ

PREPARATION OF FUTURE TEACHERS OF MUSICAL ART TO ARTISTIC AND AESTHETIC EDUCATION OF ADOLESCENTS

У статті розкрито особливості художньо-естетичного виховання підлітків, з'ясовано суть підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, визначено зміст структурних компонентів готовності до такої діяльності як результату професійної